

Henkilökunnan päihdeongelmat leikkaus- ja teho-osastoilla Suomessa vuosina 2006–2009

Maria Huitti ja Per Rosenberg

Anestesiologia ja tehohoito/Kliininen laitos, Helsingin Yliopisto

Tutkimuksen tarkoitus

Päihteiden väärinkäyttö on kansainvälisten tutkimusten mukaan erityisesti anestesiahenkilökunnan ongelma verrattuna muihin erikoisaloihin^{1,2}. Selittäviä tekijöitä ovat mm. lääkkeiden helppo saatavuus, työn aiheuttama stressi ja tahaton altistuminen leikkaussalissa höyrystyneille lääkeaineille^{1,3}. Kartoitimme sähköpostikyselyllä Suomen leikkaus- ja teho-osastojen henkilökunnan päihdeongelmien yleisyyttä v. 2006–2009, koska aiheesta ei tietävästi ole julkaistu kotimaisia tutkimuksia tai tilastoja.

Aineisto

Suomen anestesiaylilääkäreille, anestesiaosastonhoitajille sekä teho-osastojen ylilääkäreille ja osastonhoitajille lähetettiin helmikuussa 2010 yhteensä 207 sähköpostikyselyä. Tiedustelimme, oliko vastaajan työyksikössä esiintynyt päihdeongelmia henkilökunnan keskuudessa v. 2006–2009. Niille, jotka vastasivat myöntävästi, lähetettiin toinen sähköpostikysely. Tällä kertaa kysimme tarkentavia tietoja, kuten väärinkäyttäjän ammattia, väärinkäyttämää aineita, oliko kyseessä epäily vai todistettu tapaus, aiheuttiko tapaus rikos- tai valvontaviranomaistoimenpiteitä, saiko väärinkäyttäjää hoitoa ongelmaansa ja pystyikö hän myöhemmin palaamaan töihin.

Menetelmät

Koska tutkimus ei täytä tieteellisen tutkimuksen kriteerejä ja koska tutkimusaineisto oli pieni, analysoitiin vastaukset käsin. Tuloksista suljettiin pois mahdollisesti useamman kerran raportoidut tapaukset vertaamalla samalta osastolta tulleita vastauksia keskenään.

Tulokset

Tutkimuksen vastausprosentti oli 73 %. Suomen leikkaus- ja teho-osastoilta raportoitui yhteensä 37 todistettua päihteiden väärinkäyttötapausta. Tapauksista hoi-

tajia oli 70 %, lääkäreitä 22 % ja muuta henkilökuntaa 11 %. Yleisin väärinkäytetty aine oli alkoholi (78 % tapauksista). Lääkeaineista yleisimmin väärinkäytettiin opioideja (30 % tapauksista) ja bentsodiatsepiineja (22 %).

Rikos- tai valvontaviranomaistoimenpiteitä aiheutui 24 %:ssa tapauksista. Väärinkäyttäjistä hoitoa tai kuntoutusta sai 84 %, mutta heistä vain kolmasosa pystyi palaamaan samaan työpaikkaan / työhön ongelmitta.

Johtopäätökset

Suomen leikkaus- ja teho-osastojen henkilökunnalla esiintyy päihteiden väärinkäyttöä, mutta ongelma ei vaikuta yhtä yleiseltä kuin kansanvälisessä kirjallisuudessa on kuvattu^{1,2}. Päihteitä väärinkäyttävät erityisesti hoitajat ja lääkärit, mikä on luonnollista, koska heidän on helpointa saada käsiinsä lääkkeitä ja eniten tietämystä niiden vaikutuksista. Tosin alkoholin väärinkäyttöä tämä ei selitä.

Yleisimmät väärinkäytetyt aineet alkoholin jälkeen ovat opioidit ja bentsodiatsepiinit, mikä on yhdenmukainen löydös muihin tutkimuksiin verrattuna (1,3). Huolestuttavaa on, että vaikka hoitoa tai kuntoutusta sai suurin osa väärinkäyttäjistä, heistä vain kolmasosa pystyi palaamaan ongelmitta työhönsä. Harkittavaksi jää, pitäisikö henkilöt, joiden työympäristössä lääkkeet ovat helposti saatavilla, ohjata suoraan muuhun, vähemmän riskialttiiseen työympäristöön. □

Kirjallisuusviitteet

1. Talbott G ym. The Medical Association of Georgia's Impaired Physicians Program. Review of the first 1000 physicians: analysis of specialty. *JAMA*. 1987; 257: 2927–2930
2. Skipper G ym. Anesthesiologists with substance use disorders: A 5-year outcome study from 16 state physician health programs. *Anesth Analg* 2009; 109: 891–896
3. McAuliffe P ym. Second-hand exposure to aerosolized intravenous anesthetics propofol and fentanyl may cause sensitization and subsequent opiate addiction among anesthesiologists and surgeons. *Medical Hypotheses*. 2006; 66: 874–882